



Med utgangspunkt i Adresseavisens arkiv siden det første nummer fredag 3. juli 1967, går journalist ODDVAR VALSTAD vår spennende historie nærmere etter i sønnene.

Slik var det

Marie Hamsun i retten

FREDAG 23. AUGUST 1946 klokken 1100 var det berammet rettsmøte ved Sand Herredsrett i Grimstad tinghus. En vakker sommerdag. Marie Hamsun sto tiltalt for landssvik etter provisorisk anordning av 15. desember 1944, og provisorisk anordning av 18. desember 1944, som gjaldt kjøp av flyktningegods. Forhandlingene pågikk i to dager. Den enstemmige dommen lød på tre års tvangsarbeide, med fradrag av 325 dager for utholdt varetekt.

Videre 75 000 kroner i bot og en erstatning til Erstatningsdirektoratet på 150 000 kroner. Sakskostninger til statskassen, 100 kroner. Tiltalte ble fradømt alle statsborgerlige rettigheter for et tidsrom på 10 år.

Lagmannsretten nektet å behandle hennes anke. Saken gikk derfor videre direkte til Høyesterett. Her falt det dom 20. september 1947.

Kjæremålsutvalget bemerket følgende: «Høyesterett kan ikke, som herredsretten, unnlate å ta hensyn i formildende retning til den oppfrende hjelp Anne Marie Hamsun i mange tilfelle har ydet nødstedte landsmenn ved å utnytte sin mann, Knut Hamsun, og sin egen popularitet hos tyskerne til å oppnå løslatelser og andre lettelser. Det må i noen grad tas hensyn hertil. Endring: Boten faller bort.»

Av tiltalebeslutningen gikk det frem at fru Marie Hamsun meldte seg inn i NS høsten 1940, og sto som medlem til kapitulasjonen. Under okkupasjonen både skrev og drev hun propaganda for NS og tyskerne. 20. mai 1943 skrev hun i «Fritt Folk» en appell til de norske kvinner om å støtte opp om legionærenes fronttjeneste. Den 27. november 1943 besvarte hun i «Fritt Folk» spørsmålet: «Hvorfor jeg er medlem av NS» således: «NS' programs høye idealisme i en tid av materialisme, slapphet og dekadens gjorde at jeg tidlig meldte meg inn. 27. september 1940



Rettsaken mot Marie Hamsun i Grimstad tinghus 23. august 1946. Til tross for det varme sommerværet beholdt tiltalte sølvrevcapen på – og selvfølgelig en hatt. Hun elsket hatter.

meldte jeg meg inn i partiet fordi et reelt medlemskap nå ble en direkte nødvendighet for meg. Hvis jeg ikke skulle føle meg som en landsforræder.»

I juli 1943 kjøpte hun av lensmann Bakke, som var likvidasjonsstyrets representant i fylket, og som hun visste behandlet flyktningeboer, en del glass og stentøy: 20 ølglass, 11 kopper, 11 skåler, ti vinglass, to dessertskåler, to fruktskåler, to aluminiumsgryter, to små steinkrucker, en blikkopp og en trakt, et halvlitermål, en suppeose, en fiskeslev, et fiskefat og en stor vannkjele.

Fru Hamsun erklærte seg ikke straffskyldig, men villig til å forklare seg. Hun sa at det var Reichskommissar Josef Terbovens tale som var årsaken til at hun høsten 1940 meldte seg inn i NS.

Terboven sa bl.a. at staten Norge hadde kapitulert overfor okkupasjonsmakten. Nå var det oppnevnt et kommissarisk råd, som skulle ivareta de norske interesser.

Da hun ble eksaminert om oppropet til de norske kvinner og fronttjenesten, forklarte hun at den gang var hennes sønn kommet ut til Østfronten, og hun var i en forferdelig sinnsstemning. Resultatet ble

En appell fra Marie Hamsun til norske kvinner.

Norske kvinner – fort og fremst norske mødre! Ofte er det vi som har det siste og avgjørende ord. La oss tænke på i offereidens tid, at det er ikke det viktigste at den kjære gutten blir et langt år, men at han stritter noe i sitt liv.

Det største kan han gjøre er å kjempe for Norge med belysningen.

Nordhagen 11-5-43.

Marie Hamsun

Appellen til norske kvinner i 1943.

at hun en natt satte seg ned og skrev dette, som hun mente skulle være en trøst for alle mødre som hadde sønner ved fronten.

Knut og Marie Hamsuns sønn, Arild Hamsun, meldte seg like over nyttår 1943 til tjeneste som krigskorrespondent ved Østfronten.

Arild kom hjem, usåret, og dekorert med jernkorset av annen klasse, for utvist tapphet.

Marie Hamsun sa i retten at hun ikke visste at Norge var i krig med Tyskland. Om den norske regjering i London sa hun at hun ikke visste at et land kunne styres fra det fjerne. Hun visste heller ikke at folk ble torturert. Derimot hadde hun hørt om mord på begge sider.

På spørsmål om hun ikke syntes det var urimelig at en liten flokk satte seg opp mot et stort flertall når det gjaldt fedrelandet, svarte hun at hun hadde vært lojal.

Tiltalte syntes det var tragisk med alle dødsdommene, men hun mente at når et land var okkupert, hadde ikke et folk lov til å lage sabotasjer. Og tyskerne hadde rett til å iverksette repressalier. Hun kunne ikke gjøre noe fra eller til, sa hun.



Nansen ankommet

Tromsø 21de August 1896: Fritjof Nansen ankom ombord i Lystyacht «Otaria» KL 4 1/2 i eftermiddag. Bør

Engelskmandene, gives en meget dramatisk Skildring. Nærkommanderende

«Nansen til Sydpolen»
Dr. Nansen 1897

Slik var det, også..

Ønsker du at vi skal ta opp et spesielt bilde av